

Wstęp

Kierunek studiów *Gospodarka Przestrzenna* należy do grupy nielicznych kierunków prowadzonych w różnych typach uczelni w Polsce, przy jednoczesnych istotnych różnicach w programach kształcenia. W momencie oddawania Biuletynu do druku był on prowadzony w około 20 uczelniach publicznych, w tym uniwersytetach ogólnych, politechnikach, uniwersytetach ekonomicznych, rolniczych oraz pedagogicznych. Istnieje również w wielu uczelniach niepublicznych. Prowadzenie kierunku przez różne typy uczelni, i istotnie różne programy kształcenia mają uzasadnienie w potrzebach praktyki w zakresie kadr dla gospodarki przestrzennej. Rozwiązywanie problemów wiążących się z racjonalnym zagospodarowaniem przestrzeni wymaga interdyscyplinarnej wiedzy, stosownie do jej przyrodniczych i społeczno-gospodarczych właściwości, a także zakładanych kierunków zmian w zagospodarowaniu. To też przesądza o dwóch ważnych wymogach względem potencjalnych, wysoko kwalifikowanych kadr specjalizujących się w problemach wspomnianego zagospodarowania. Po pierwsze, praktyka gospodarki przestrzennej rodzi bardzo szerokie spektrum problemów wymagających rozwiązywania, znacznie wykraczających poza możliwości objęcia jednym zunifikowanym planem studiów. Konieczna jest pogłębiona wiedza nawiązująca do różnych, niekiedy dosyć odległych względem siebie, dyscyplin naukowych. Uzasadnia to zatem prowadzenie kierunku w różnych typach uczelni, według odpowiednio ukierunkowanego planu studiów, wykorzystującego profesjonalne kadry dydaktyczne danej uczelni. Po drugie, praktyka gospodarki przestrzennej potrzebuje różnych specjalistów przygotowanych jednocześnie do współdziałania w interdyscyplinarnych grupach zadaniowych. Spełnienie tego warunku, koniecznego współdziałania, nie jest już tak oczywiste i wymaga świadomych działań koordynujących zróżnicowane programy nauczania. Jest to determinowane wolą poszczególnych uczelni do współpracy dydaktycznej w charakteryzowanym obszarze nauczania, ale też, istnieniem akceptowalnej przez uczelnie instytucji przejmującej na siebie rolę mediatora i koordynatora.

Od wielu już lat Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN stał się platformą współpracy przedstawicieli wielu uczelni, w których funkcjonuje kierunek studiów *Gospodarka Przestrzenna*. W ramach Komitetu działa Zespół Problemowy ds. Kształcenia i Rozwoju Kadr z Zakresu *Gospodarki Przestrzennej*. Z inicjatywy tego Zespołu w 2012 r. utworzone zostało

porozumienie podpisane przez rektorów 18 uczelni publicznych pod nazwą Unii Uczelni na Recz Rozwoju Kierunku Studiów *Gospodarka Przestrzenna*. Powstanie Unii zbiegło się z wytyczonymi pracami polskich uczelni związanymi z wdrażaniem nowego modelu procesu dydaktycznego, wynikającego z ministerialnych ustaleń zawartych w Krajowych Ramach Kwalifikacji. Pojawiła się zatem dobra okazja do wypracowania, w gronie przedstawicieli różnych uczelni, wspólnych wytycznych dla zróżnicowanych, z konieczności, programów kształcenia na omawianym kierunku studiów.

Unia postawiła sobie wiele ważnych celów do realizacji. Kluczowym z nich, w dłuższej perspektywie, jest integrowanie środowiska naukowo-dydaktycznego oraz zawodowego wokół żywotnych spraw rozwoju wysoko kwalifikowanych kadr dla gospodarki przestrzennej. W wymiarze natomiast bieżącym, niezwykle ważnym zadaniem jest wypracowanie spójnego systemu efektów kształcenia dla kierunku *Gospodarka Przestrzenna*; efektów różniących się między poszczególnymi uczelniami specjalistycznym ukierunkowaniem, stosownie do dominującego profilu naukowego danej uczelni, ale wzajemnie komplementarnych. Tak pomyślany system kształcenia, w tym komplementarność jego efektów, ma zabezpieczać nie tylko interdyscyplinarne potrzeby praktyki gospodarki przestrzennej, ale również przygotowywanie absolwentów zdolnych do współpracy w interdyscyplinarnych zespołach. Wiele uzgodnień w tej kwestii zostało już poczynionych i wdrożonych do programów nauczania poszczególnych uczelni. Szerszy opis przesłanek powstania Unii, jej skład oraz stawiane przez nią cele ujmuje opracowanie zamieszczone w końcowej części prezentowanego Biuletynu.

Przedstawiany zbiór opracowań jest efektem kolejnej konferencji dydaktycznej poświęconej *Gospodarce Przestrzennej*¹. Konferencja ta, pod ogólnym tytułem *Gospodarka przestrzenna, doświadczenia i wyzwania procesu kształcenia*, zorganizowana została przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i odbyła się 17-18 marca 2013 r. W szerszym ujęciu współorganizatorami Konferencji była Unia Uczelni na Recz Rozwoju Kierunku Studiów *Gospodarka Przestrzenna* oraz Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN.

¹ Dwie wcześniejsze konferencje miały miejsce:

- a) w Krakowie, we wrześniu 2005 r. (patrz Biuletyn KPZK PAN, z. 224, pt. *Teoria i praktyka w zakresie kadr dla gospodarki przestrzennej*),
- b) w Dębie, w marcu 2010 r. (patrz Biuletyn KPZK PAN, z. 244, pt. *Poprawa jakości i efektywności planowania i zarządzania rozwojem w administracji publicznej. (Wyzwania wobec kształcenia na kierunku Gospodarka Przestrzenna)*).

Głównym celem konferencji była prezentacja doświadczeń związanych z przygotowywanymi nowymi programami kształcenia dla kierunku *Gospodarka Przestrzenna* w uczelniach wchodzących w skład przedstawianej wyżej Unii Uczelni, zgodnych z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji oraz wypracowanie obszarów współpracy dydaktycznej między jednostkami prowadzącymi ten kierunek studiów. Konferencja stała się okazją do przedstawienia przez przedstawicieli różnych typów uczelni doświadczeń związanych z realizacją kierunku kształcenia *Gospodarka Przestrzenna*. Prezentacja doświadczeń w tym zakresie, w wystąpieniach referatowych, a także w dyskusji, ujawniła m.in. obszary przyszłej współpracy, a zwłaszcza obszary synergicznej kooperacji skutkującej podniesieniem jakości kształcenia na przedmiotowym kierunku studiów.

Oddajemy do rąk Państwa publikację ujmującą opracowania nawiązujące do większości wygłaszanych referatów. Największą grupą są opracowania naświetlające różne aspekty kształcenia w poszczególnych typach uczelni (politechniki, uniwersytety ogólne, uczelnie ekonomiczne, rolnicze), redagowane według formuły dzielenia się doświadczeniami mogącymi odgrywać rolę dobrych praktyk w doskonaleniu procesu dydaktycznego. Ważne miejsce mają również prace o tematyce przekrojowej, jak np. modułowy program kształcenia, lub też wielkoobszarowości oraz interdyscyplinarności i ich następstwa dla programów kształcenia. Są również opracowania podnoszące bardziej wyspecjalizowane zagadnienia, a mianowicie: miejsce przedsiębiorczości, czy również gospodarki morskiej, w kształceniu na kierunku *Gospodarka Przestrzenna*, a także programy studiów a przyszłość absolwentów, oraz nauczanie w formie warsztatów Charrette.

Mamy nadzieję, że publikacja spotka się z zainteresowaniem czytelników szukających inspiracji do poprawy jakości kształcenia na przedmiotowym kierunku studiów.

*Paweł Churski
Tadeusz Kudłacz*